

AnletsBladet

NR 1

FEBRUARI 2011

Ordföranden har ordet

Intresset för släktforskning är stort, förmodligen större än vad det någonsin varit tidigare. Förutom det naturliga intresset hos en individ att veta sin härkomst, så har populära program i såväl radio som TV, spridit kunskapen om var och hur man kan finna sina rötter. Den tekniska utvecklingen bidrar naturligtvis också. Förr var man tvungen att åka till den plats där respektive arkiv fanns förvarat. Idag "bläddrar" man i arkiven från sin egen hemdator.

Vår förening vill fånga upp detta intresse. Stimulerade av resultatet av tidigare besök utökar vi vårt samarbete med biblioteken i våra kommuner. Till våren har vi planerat in ett antal nya träffar på biblioteken i Huddinge och Tullinge.

Styrelsen har också beslutat att prioritera utbildning inom släktforskning. Sveriges Släktforskarförbund har tagit fram en utbildning för kursledare. Denna utbildning är inte bara en uppdatering på de tekniska hjälpmedel, som numera finns, utan lägger mycket stor vikt vid kvaliteten i forskningen. Förbundet har lagt fram ett förslag till grundkurs och en ny modern kursbok "Släktforskning Grundkurs", som stöd för lokalföreningarna. Vår avsikt är att följa förbundets intentioner och aktivera oss vad gäller utbildning. Två medlemmar i vår förening har redan gått kursledarutbildningen och vår förhoppning är att flera ska gå den. Om du själv är intresserad av att lära andra så kontakta någon av oss i styrelsen. Vi kommer att behöva flera kursledare framöver.

KE Gräns

Besök på Riksarkivet

Text: Inger Feldhofer

Den 24 november 2010 var vi 20 st medlemmar i BSF som trotsade en av de första snöovädersdagarna och besökte Riksarkivet i Marieberg. 9 våningar arkiv varav 6 under jord. Vår guide startade med en kort introduktion om arkiveringens historia. Hon berättade att Riksarkivet, dvs Marieberg/Arninge, Krigsarkivet och alla landsarkiven innehåller ca 60 hyllmil med handlingar. Det är vår historia det handlar om och den görs tillgänglig för alla. Som släktforskare är vi kanske först intresserade av de arkiv där vi kan finna våra rötter men här finns så mycket mer.

Vi fick en del kuriosa, efter att ha "slussats ner" till våning 6 och i samlad trupp passerat en larmad dörr (21 personer på 40 sek) såg vi, om inte världens, så åtminstone Sveriges tjockaste bok. En 112 cm bred mantalslängd från Östergötland år 1813. Därefter fanns uppdukad på ett bord: Gamla kungabrev i original, en fantastisk karta över Falu koppargruva, dessutom fanns det sparat bevismaterial från rättegångar. Hon visade oss ett stämjärn som hade använts vid ett mord och berättade att de även fått in en pistol men att de inte ansåg att den borde arkiveras hos dem. Sammanfattningsvis känns det väl värt tiden och besväret att besöka

våra arkiv som omväxling till att sitta framför datorn, där man förvisso i dag också kan finna mycket intressant.

Lite historia:

-1618 den 16/10 skrev Axel Oxenstierna den kansliordning som officiellt reglerar arkivverksamheten i Sverige.

-1620 inreds tre valv i slottet Tre Kronor för rikets handlingar.

-1697 den 7/5 brinner slottet Tre Kronor ner och de äldsta handlingarna (före 1654) förstördes till stor del. Riksarkivet flyttas till greve Per Brahes hus på Helgeandsholmen och till Rosenhaneska huset på Riddarholmen.

-1756 flyttades arkivet åter till slottet, till det då färdigställda Stockholms Slott, det var ingen bra miljö för att bevara arkivhandlingar. Fukt och mögel.

-1820 och fram till 1891 flyttades arkivet flera gånger mest på grund av platsbrist.

-1891 färdigställdes den byggnad vi idag kallar det "Gamla Riksarkivet" på Riddarholmen, en spännande byggnad. (Läs om den på:

erro.se/traces/Gamla_riksarkivet/)

-1968 flyttades arkivet till Marieberg, som redan 1995 utökades med arkivet i Arninge. □

FöreningsInfo

BOTVIDSBYGDENS
SLÄKTFORSKARFÖRENING

Föreningens adress

Botvidsbygdens Släktforskarförening
c/o Jo Carina Wolff, Storskiftesväg. 118
145 60 Norsborg. Tel. 08-531 822 47,
mobiltfn. 070-351 41 22

Hemsida: www.botvid.org

Webbmaster: Mats Johansson, 6082396

Styrelsen (riktnr. 08)

Ordf. Karl Erik Gräns, 778 23 53
V.ordf. Carin Johansson, 778 02 51
Sekr. Jo Carina Wolff, 531 822 47
E-post: jo.carina.wolff@telia.com
Kassör: Inger Feldhofer tel. 778 23 51
Klubbmäst. Arne Mattsson, 530 37116
Suppl. Anita Karlsson, 530 333 10
Suppl. Mats Johansson, 6082396

AnletsBladet

Ansv.utg. Karl Erik Gräns, 778 23 53
E-post: keg@kegkonsult.se
Red. Arne Mattsson, tel. 530 371 16
E-post: armatt@telia.com
Hans Stedfeldt, 530 364 77
E-post: hans@stedfeldt.pp.se

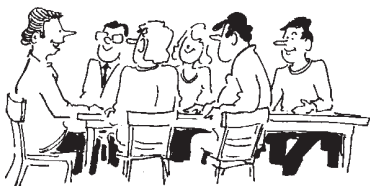
Avgifter

Årsavgiften erläggs senast 1 mars.
Medlemsavgift **2011: 175:-**
Famijemedlem: **50:-**
Plusgiro: 419 06 23-1

Om du flyttar...

Anmäl din nya adress till:
Inger Feldhofer tel. 778 23 51
E-post: inger.feldhofer@telia.com

Styrelsen informerar

Styrelsemöten

Styrelsemöten kommer att hållas onsdagarna den 9/3, 13/4 och 11/5 2011.

Medlemsträffar

Vårens medlemsträffar blir den 23/2, 23/3 (årsmöte), 27/4, 25/5 (studiebesök). Läs mer under kalendarium på sid. 3.

AnletsBladet

söker medförfattare

Snart är det dags för nästa AnletsBlad och till dess behöver vi material. Artiklar, korta eller långa, smånotiser s.k "fynd" under forskningen m.m. Vassa pennan och skriv - tidningen är till för Dig!

Redaktörerna

Forskarrummets öppettider

Följande onsdagar under våren 2011 är forskarrummet i Broängsgården, Falkvägen 42, Tumba öppet.

16 feb (18-21)	2 mars (13-17)
9 mars (13-17)	16 mars (18-21)
30 mars (13-17)	6 april (13-17)
13 april (13-17)	20 april (18-21)
4 maj (13-17)	11 maj (13-17)
18 maj (18-21)	

Kassören meddelar...

Nya medlemmar:

Sedan manusstoppet för AnletsBladet nr. 4/2010 har föreningen fått 4 nya medlemmar som hälsas hjärtligt välkomna.

Kaisa Olivestedt	Grödinge
Per-Arne Hällqvist	Huddinge
Kerstin Pettersson-Forsell	Segeltorp
Ann-Charlotte Ocka	Rönninge

Inbetalning av medlemsavgift...

Till detta AnletsBlad bifogas inbetalningskort för innevarande års medlemsavgift.

Medlemsavgiften ska erläggas senast den 1 mars och glöm inte att fylla i namn och adress. Till de medlemmar som gick in i BSF sent förra året bifogas inget inbetalningskort då deras inbetalda avgift gäller även år 2011.

De som får AnletsBladet digitalt får inte något inbetalningskort utan vi ber er att göra inbetalningen kr 175:- (famijemedlem kr 50:-) till vårt Plusgirokonto 419 06 23-1.

Vill ni att vi skall skicka ett inbetalningskort tag då kontakt med kassören Inger Feldhofer, 778 23 51 eller skicka mejl till

inger.feldhofer@telia.com

När ni betalt medlemsavgiften kommer medlemskortet att skickas till er med nästa AnletsBlad eller så lämnar vi det då ni besöker någon av våra medlemsträffar.

Digitaliserade Svenska dagstidningar

"Tlandflutet lik. (Meddelande till Carlshamns Allehanda). I Oktober månad sistl. år drunknade f. lotsen A. Olsson från Haslö i Karlskrona skärgård under fiske, dervid båten fylldes af en brottsjö och kantrade i närheten af hemmet. Oaktadt noggranna eftersökningar har det likväl ej lyckats den aflidnes anhöriga att få reda på den döda kroppen. Sistlidne lördags 8-dagar uppkastades emellertid ett lik vid stranden å Ternö, hvilket igenkändes, såväl å kläderna som å i fickorna varande saker, vara Olsson, hvars anhöriga härom underrättades och afhemtades den döde i onsdags. Ansigtet och händerna voro borta, antagligen uppätne af fiskar."

Ovanstående notis fanns i **Blekingens-posten 1881-06-07** och är om min morfars farfar Anders Olsson, som hittades ett halvår efter sin död ilandfluten 3 mil bort.

Gissa om jag blev glad när jag fann tidningsnotisen i Kungliga bibliotekets samling av dagstidningar.

För att bevara och förbättra tillgängliggörandet har Kungl. biblioteket (KB) påbörjat en digitalisering av svensk dagspress. Nu finns det tillgång till drygt 200 000 sidor tidningstext. Urvalet av material består av flera titlar, dels större tidningar dels landsortstidningar för att visa en helhetsbild av svensk dagspress. Detta speglar spridningen i tid och geografi av svensk tidningsutgivning från 1700-tal till 1900-tal.

Du kan söka fram material i huvudsak på två sätt. Antingen fritextsöker du i det sökfält som finns eller så letar du fram rätt objekt under fliken bläddra. Det går bra att begränsa sökningen genom att ange årtal till "1802*", vilket gör att sökningen begränsas till tidningar utgivna under 1802.

Forts. på sid. 3

För varje enskild tidningssida kan du i en spalt på höger sida se den OCR-lästa texten. Denna funktion använder du om du vill kopiera en text och klistra in i ett annat dokument. Du kan även använda webb-läsarens inbyggda funktioner för att söka i en enskild webbsida, för att söka vidare i texten.

OCR-tolkning är en maskinell tolkning av texten för att möjliggöra

indexering och fritextsökning. Den tolkade texten används som den är efter OCR-tolkningen. Förlagans kvalitet avgör resultatet.

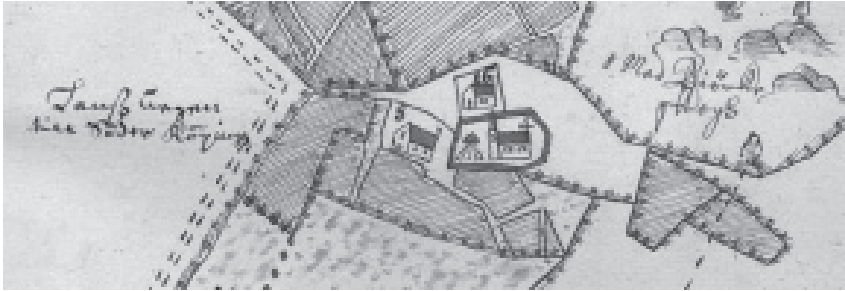
Du kan antingen skriva ut sidan som den visas eller föra över den till pdf-format, vilket gör att du kan spara den lokalt.

Databasen finns på:

<http://magasin.kb.se:8080/>

[searchinterface/browse_title.jsp](http://magasin.kb.se:8080/searchinterface/browse_title.jsp)

Text: Mats Johansson

Prästgården, klockargården samt kyrkan och klockstapeln i Tingstad, Lösings härad i Östergötland

Digitaliserade kartor nu på internet

12 000 kartor från 1600-talet finns nu i sökbar databas. Kartorna beskriver detaljrikt 30 000 gårdar i vårt land under stormaktstiden. Detta öppnar nya vägar att forska i materialet och för den som helt enkelt vill veta hur landet såg ut för snart 400 år sedan.

Samlingen svenska storskaliga kartor från 1600-talets mitt (1630-1655) är unik i världen. På dem kan man se hur marken brukades och hur byarna såg ut, samt skönja hur bönderna samarbetade inom och över bygränserna.

De närmare 12 000 kartorna beskriver detaljrikt 30 000 gårdar i vårt land under stormaktstiden.

Nu finns informationen för första gången samlad i en databas och tillsammans med kartorna tillgänglig på Internet.

Tillgängligheten öppnar för nya möjligheter att forska i materialet, samtidigt som nya forskningsfält öppnas för till exempel historia, agrarhistoria, ekonomisk historia, kulturgeografi, arkeologi och språkvetenskap. Som vanlig betraktare kan man njuta av kartornas skön-

het eller roa sig med att jämföra bilden från då med hur det ser ut i dag.

Exempel på uppgifter som finns registrerad i databasen:

- 12 000 byar eller ensamgårdar
- 22 000 gårdar/hemman
- 3600 humlegårdar
- 2300 vattenkvarnar
- 1200 broar
- 500 kyrkor
- 260 väderkvarnar
- 130 trädgårdar
- 100 kålgårdar

Sedan 2001 har ett projekt inom Riksarkivet arbetat med att inventera arkiven av äldre geometriska (storskaliga) kartor för att sedan digitalisera dem. På en modern karta har koordinater lagts in tillsammans med information på tio meter när om var det finns till exempel vattenkvarnar, kyrkor, byggnader, trädgårdar, humlegårdar och kålgårdar.

Databasen når du utan kostnad på www.riksarkivet.se/geometriska.

Källa: Riksarkivet

KALENDARIUM

Möteslokal: Broängsgården, Falkvägen 42, Tumba Buss 715 avgår 18.17 och 18.47 från Tumba C och stannar utanför lokalen.

23/2 kl. 19.00 Medlemsträff

Lars Gunnar Lindström kommer och berättar om den torpinventering som pågår om de torp och torpare som bodde och verkade i Botkyrka. Kaffe serveras från kl. 18.30. Entré 20:-. Icke medlemmar 40:-.

23/3 kl. 19.00 Kallelse till årsmöte

Årsmötesförhandlingar. Dagordning till årsmötet finns som bilaga till detta AnletsBlad. Övriga handlingar finns på hemsidan 14 dagar före. Motioner till årsmötet skall lämnas senast den 25 februari.

Efter årsmötet kommer Mats Johansson att berätta om släktforskarprogrammet MinSläkt.

Fri entré. Kaffe serveras från kl. 18.30.

27/4 kl. 19.00 Medlemsträff

Att använda mantalslängder.

Gunilla Didriksson släktforskar sedan 1985 och kom under hösten 2010 ut med boken "Släktforskning Grundkurs". Hon har 1600-talet, mantalslängder och kartor som specialintresse. Om detta kommer Gunilla Didriksson att berätta.

Kaffe serveras från kl. 18.30.

Entré 20:-. Icke medlemmar 40:-.

25/5 kl. 19.00 Studiebesök

Vi planerar att göra ett besök på Krigsarkivet. Mer om detta kommer i nästa nummer av AnletsBladet. □

Folke Pettersson död

Den 31 december 2010 gick en av initiativtagarna till vår förening, hedersmedlemmen Folke Pettersson, bort. Han föddes 1920 i Moheda i Småland och blev 90 år.

I den interimstyrelse som tillsattes 1987 för startandet av en släktforskarförening i Botkyrka ingick Folke Pettersson. När så föreningen bildades i november 1987 blev han föreningens första kassör. Han har sedan dess och fram till de senaste åren, då krafterna började tryta, varit en stor tillgång för föreningen. Utöver styrelsearbetet ledde han under många år också kurser i att läsa gamla handstilar. Folke Pettersson, med sitt breda släktforskar-kunnande och sin entusiasm i alla sammanhang, kommer att saknas av många vänner inom Botvidsbygdens Släktforskarförening. □

Det svenska penningssystemet

En av de första källorna utanför kyrkoböckerna släktforskare brukar komma i kontakt med är bouppteckningar. I ingressen får man ofta del av familjeförhållandet för den avlidne. Därefter kommer själva förteckningen av den avlidnes egendom med värdering av den. Ofta har bohaget auktionerats ut och då finns det även ett auktionsprotokoll där man ser hur mycket man fått för det samt vem som köpt det. De äldre bouppteckningarna är ett under av noggrannhet och ger en god insyn i vad hushållet ägde, hur det värderades, och därmed i hur de levde

Ett problem, förutom att tolka handstilen, när man läser bouppteckningarna är att tolka vad siffrorna står för. Dels gäller det vikten och ibland storleken på de olika föremålen, men även penningangivelsen. Vad hette egentligen mynten, och hur hängde de ihop. Hur många skillingar går det på en riksdaler, och vad är skillnaden mellan Smt och Kmt - och vad är dubbel myntfot?

Penningar, mått och vikter i gångna tider är en komplicerad företeelse, med många olika dimensioner. I denna korta artikel börjar jag med *en översikt* över det svenska penningssystemets myntenheter, för att i kommande nummer av AnletsBladet fortsätta med vikt- och måttsystemen.

För att förenkla det så delar jag in beskrivningen tidsmässigt i fyra perioder, vilka jag går igenom efterhand. Du vet ju normalt när Bouppteckningen var upprättad och då är det bara att placera in den i rätt period.

I. Från 1534 till 1776

Med anledning av Gustav I:s kröning 1528 myntades de första dalrarna i Sverige, och i den myntordning som utfärdas 1534 påbjuds myntning av dalrar. *Dalern*, ett silvermynt, har då sedan början av 1500-talet, vid sidan av andra myntslag, tex *marker*, blivit huvudmynt i Sverige. Dalern stiger under 1500-talet i värde och ett förbud att räkna den till ett högre värde än 4 marker utfärdas år 1602. Detta kallas *slagen daler* och senare *riksdaler*. Att observera är att det i myntordningen 1604 även infördes ett nytt daler mynt, den *svenska dalern*, som var värd 6 marker. En daler indelades i 32 öre som i sin tur indelades i 24 penningar.

År 1624 införs även kopparmynt i Sverige. Genom en kunglig förordning 1633 beslutas om dubbel myntfot, och vi får från 1634 daler silvermynt respektive kopparmynt som har olika värde i förhållande till varandra.

II. Från 1776 till 1855

Kopparmyntfoten avskaffas vid 1776 års så kallade myntrealisation. Nytt huvudmynt blir riksdaler som inte skall förväxlas med 1500-talets riksdaler. En riksdaler var indelad i 48 skillingar. En skilling var indelad i 12 runstycken men dessa förekommer mycket sällan i skrift.

III. Från 1855 till 1873

Decimalsystemet införs 1855 och en riksdaler indelas i 100 öre.

IV. Från 1873

Nu införs begreppet krona som ersätter det gamla riksdaler. Och vårt moderna system med en krona indelad i 100 öre börjar gälla.

Sedlar

Sverige är det första land i Europa där en bank utgivit betalningsmedel, vilket kan betraktas som det första sedelmyntet. År 1661 gavs de första sedlarna ut. Texten var tryckt på tjockt papper som var försett med bankens sigill. Varje sedel var underskriven av utgivaren och bankens tjänstemän. Efter förfalskningar fick sedlarna 1666 dessutom åtta tjänstemäns sigill, tre banksigill samt vattenmärke, BANCO, i papperet.

Efter att banken kommit på obestånd förbjöd 1668 den nybildade *Rikens Ständers bank*, världens äldsta ännu verksamma statsbank, sedelutgivning (beteckningen "Riksbanken" är från 1867). Det dröjde till 1726 innan regelbunden sedelutgivning åter förekom.

Sedlar, riksdaler banco, börjar år 1745 ges ut av Riksbanken. Från år 1789 får även riksgäldskontoret utfärda sedlar, riksdaler riksgälds. Dessa var värda olika mycket.

1855 upphör riksgäldskontorets sedelutgivning, varför riksbankssedlarna blir dominerande. Vid den här tiden får också privatbanker rätt att ge ut sedlar. Från 1897 började man dra in alla privatbankssedlar och privat sedelutgivning avskaffas 1903.

Sammanfattning

1534 – 1776:

1 daler = 32 öre, 1 öre = 24 penningar

1624 (1634)-1776 dubbel myntfot
Smt resp. Kmt

1776 – 1855:

1 riksdaler = 48 skillingar, 1 skilling
= 12 runstycken

1855 – 1873: 1 riksdaler = 100 öre

1873 – : 1 krona = 100 öre.

Text: Mats Johansson